

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

2	5	8	5	9
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	2
---	---	---	---

**Master of Arts (Sociology) 2nd Semester
(2055)**

PEASANTS AND RURAL SOCIETY IN INDIA

Paper : SOC-O-921 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 80

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting **ONE** question from each Unit.

1. Answer all the following in about **30-35** words each :

- (1) Village
- (2) Kinship
- (3) Religion in Rural Society
- (4) Land Reforms
- (5) Capitalist form of Agriculture
- (6) Name two Peasant Movements
- (7) Globalization and Agriculture
- (8) Globalization and its impact on economy
- (9) Sarpanch
- (10) Caste-Ethnic Relations.

10×2=20

UNIT-I

2. Define Rural Society. What is significance of the study of Rural Society as a separate subject ? 15
3. Discuss features of caste in Rural Society. Write a note on Jajmani system. 15

UNIT-II

4. Discuss Social and Political Repercussion of introduction of commercial crops. 15
5. What are the features of Rural India under the British rule ? 15

UNIT-III

6. Globalization has brought significant changes in rural society. Comment. 15
7. Discuss the impact of globalization on marriage in rural society. 15

UNIT-IV

8. Write a note on emerging Social Ecology. 15
9. Define Panchayati Raj. What is function of Panchayats in rural India ? 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पाँच प्रश्न हल करें, जिसमें प्रश्न संख्या 1 शामिल है जो कि अनिवार्य है और प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन कीजिये।

1. निम्नलिखित सभी के उत्तर लगभग 30-35 शब्दों में दीजिये :

- (1) गाँव
- (2) नातेदारी
- (3) ग्रामीण समाज में धर्म
- (4) भूमि सुधार
- (5) कृषि का पूंजीवादी स्वरूप
- (6) दो किसान आंदोलनों के नाम बताइए
- (7) वैश्वीकरण और कृषि
- (8) वैश्वीकरण और अर्थव्यवस्था पर इसका प्रभाव
- (9) सरपंच
- (10) जाति-जातीय संबंध।

10×2=20

यूनिट-I

2. ग्रामीण समाज को परिभाषित कीजिये। एक अलग विषय के रूप में ग्रामीण समाज के अध्ययन का क्या महत्व है ? 15

3. ग्रामीण समाज में जाति की विशेषताओं पर चर्चा करें। जजमानी प्रणाली पर एक नोट लिखें। 15

यूनिट-II

4. वाणिज्यिक फसलों की शुरुआत के सामाजिक और राजनीतिक नतीजों पर चर्चा करें। 15
5. ब्रिटिश शासन के तहत ग्रामीण भारत की विशेषताएं क्या हैं ? 15

यूनिट-III

6. वैश्वीकरण ने ग्रामीण समाज में महत्वपूर्ण बदलाव लाए हैं ? टिप्पणी करें। 15
7. ग्रामीण समाज में विवाह पर वैश्वीकरण के प्रभाव पर चर्चा करें। 15

यूनिट-IV

8. उभरती सामाजिक पारिस्थितिकी पर एक नोट लिखें। 15
9. पंचायती राज को परिभाषित करें। ग्रामीण भारत में पंचायतों का क्या कार्य है ? 15

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- कुल पੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :
- (1) ਪਿੰਡ
 - (2) ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ
 - (3) ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਧਰਮ
 - (4) ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ
 - (5) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਰੂਪ
 - (6) ਦੋ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ
 - (7) ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ
 - (8) ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ
 - (9) ਸਰਪੰਚ
 - (10) ਜਾਤੀ-ਨਸਲੀ ਸਬੰਧ।

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ? 15
3. ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾਤ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਜਜਮਾਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਵਪਾਰਕ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
5. ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਅਧੀਨ ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ? 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੇ ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਪੂਰਨ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ। 15
7. ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15
9. ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀ ਹੈ ? 15